

Natuurlijk Delfland
Postbus 133
2600 AC DELFT

NatuurlijkDelfland@knnv.nl
website: delfland.knnv.nl
twitter: NatuurlijkDelfland
facebook: NatuurlijkDelfland
instagram: NatuurlijkDelfland
Youtube: [klik hier](#)

Natuurlijk Delfland

Afdeling van de Koninklijke Nederlandse Natuurvereniging

1 juli 2023

Thema 2023: Biodiversiteit

Soort van het seizoen zomer: zweefvliegen

Kijk in juli tot en met september uit naar zweefvliegen en meld deze via naatuurlijkdelfland@knnv.nl; vermeld de bloem of plant waar ze op zitten. Wij publiceren deze in onze Nieuwsbrief.

Je kan ze ook rechtstreeks bij [waarneming.nl](https://www.waarneming.nl) melden.

[Stadsreus](#)

[Gewone rode bladloper](#)

[Gewone pendelvlieg](#)

Eigen ervaring

Zweefvliegen zijn vliegen, waarvan de meeste erg goed kunnen vliegen. Het meest bijzonder vind ik dat ze stil kunnen hangen in de lucht, ook bij onze hoofden. Ze lijken ons echt te bestuderen, voor ze weer wegflitsen. Ze rusten ook vaak even uit op een blad of halen nectar uit bloemen, dan laten ze zich goed zien. De larven kende ik eigenlijk niet. Ooit nam ik een doorzichtig slakachtig wezentje mee om beter te bekijken. Ik had het geluk dat deze bijna meteen ging verpoppen, want ik wist niet wat het was en wist dus ook niet wat voor voedsel het diertje nodig had. Achteraf was het een van de luis-etende soorten. Een week na de verpopping kwam er een mooi snorzweefvliegje tevoorschijn.

Herkenning

Zweefvliegen (*Syrphidae*) zijn vliegen, insecten met korte antennen en één paar vleugels. Het tweede paar vleugels is verworden tot een haltertje, te zien als een mini-stuurknuppeltje onder de vleugels. Het verschil met andere vliegen zie je bij de vleugeladering. Daar is een zwevende ader die waarschijnlijk extra stevigheid aan de vleugel geeft, handig want ze gebruiken hun vleugels veel. Een aantal soorten lijkt op een bij, wesp of hommelmel, een aantal lijkt alleen op zichzelf. Er is een grote variatie, van klein, kaal en zwart tot groot harig met kleuren. Geen van de soorten kan steken of bijten.

Bij de meeste soorten insecten lijken de mannen en vrouwen op elkaar, bij zweefvliegen zijn de ogen van de mannen groter en raken elkaar boven op het kopje, bij de vrouwen is daar wat ruimte tussen. Beide hebben een korte tong waarmee zij voedsel kunnen opzuigen, nectar of stuifmeel. Zweefvliegen zijn veel op bloemen te vinden en daarmee, na de bijen, de belangrijkste bestuivers van onze (inheemse) flora.

Soorten en leefwijze

In Nederland komen ongeveer 350 soorten voor. Alle soorten leven op land. Behalve in uiterlijk verschillen ze vooral in de leefwijze van de larven. Zweefvliegen maken een volledige gedaante wisseling (metamorfose) door: ei, drie larvenstadia (soms op land, soms in het water) en het volwassen dier (imago). De tijd van ontwikkeling van larve tot imago verschilt nogal, van twee weken tot twee jaar, afhankelijk van omstandigheden, temperatuur en voedselaanbod. De imago's leven enkele weken, maar langer als er overwintert wordt. Sommige soorten hebben één generatie in een jaar, andere wel vijf.

De meeste volwassen zweefvliegen kunnen uitstekend en snel vliegen, kilometers maken ze makkelijk, maar ook stilhangen in de lucht. Het kopje blijft daarbij altijd recht. Vooral

mannelijkes houden zo een gebied in de gaten, jagen andere mannelijkes weg en kijken uit naar een bereidwillig vrouwtje om te paren.

De meeste soorten bezoeken bloemen, maar de natuur zou de natuur niet zijn als ze niet zorgt voor uitzonderingen. Bladlopers (zoals *Xylota*-soorten) eten stuifmeel dat op bladeren is gewaaid of gemorst en likken honingdauw, afscheiding van luizen. Bladlopers kunnen wel vliegen, maar lopen vooral over de bladeren. Ze vliegen meest kort en niet ver.

Voortplanting

Voortplanting gebeurt alleen na paring, paarhouding verschilt per soort, mannetje bovenop een vrouwtje, kopjes dezelfde kant op. De touwtrekhouding, kontjes aan elkaar en kopjes tegengesteld. Bij één soort, de hommelseus, doen ze het buik aan buik en hangt het vrouwtje onder het mannetje of andersom.

Vrouwtjes kunnen hun achterlijf een beetje uitstulpen (ovipositor) om daarmee eitjes te leggen, ook hier weer verschillen in de soorten, heel veel eitjes bij elkaar of juist hier en daar een enkel eitje.

Larven

Larven van zweefvliegen zijn in vier groepen te verdelen: vleeseters, planteneters en eters van micro-organismen in water of op land. Vleeseters zijn in tuinen zeer welkom, ze eten vooral luizen en andere kleine insecten, boven en onder de grond, er is ook een soort gespecialiseerd in keverlarven. De planteneters zijn minder geliefd in tuinen, zij leven van wortels en stengels, mineren in bladeren of eten van de bloembollen (narcisvlieg). Een tuin rijk aan biodiversiteit, kan dat makkelijk aan, het houdt elkaar in evenwicht.

Larven van bijvliegen leven in, soms vervuild, water of gier en hebben een lange adembuis, rattenstaartlarven worden ze genoemd. Het is leuk om deze eens wat beter te bekijken, maak een zweefvlieghotel: <https://denhaag.knnv.nl/fotoalbum/bouw-een-hotel-voor-zweefvliegen/> [Klik hier](#)

De landlevende micro-organisme eters leven in dood hout. En dan zijn nog specialisten die van mierenbroed leven of in nesten van papierwespen (stadsreus).

Ecologie

Ook zweefvliegen hebben te lijden onder verdroging, vermesting en biotoopvernietiging, dezelfde factoren waar al onze flora en fauna onder zucht. Door het bezoek aan planten zijn ze, na wilde bijen, de belangrijkste bestuivers. Ze zijn prooidier voor spinnen, wespen, parasitaire wespen en een schimmel die in vliegen leeft.

Mieren zijn soms luizenhoeders en zullen een luisetende larve proberen te verjagen.

Door mimicry, in uiterlijk lijken op vieze of stekende insecten als wespen en bijen, misleiden sommige zweefvliegen hun belagers.

Hoe kunnen we zweefvliegen helpen

Zorg voor bloemen met makkelijk bereikbaar nectar zoals schermbloemen en boterbloemen, de zweefvliegen hebben een korte tong en kunnen niet bij nectar in diepe bloemen. Laat luizen en andere beestjes op je planten met rust, als je afwacht komen de luizen-opruimers vanzelf. Leg dood hout in je tuin en laat dat vergaan. Een vijver kan geschikt zijn voor de in het water levende larven van zweefvliegen. In het algemeen is een natuurrijke tuin een prima hulp voor zweefvliegen.

Soorten

Stadsreus (*Volucella zonaria*) is onze grootste zweefvlieg. Herkenning: groot – tot 22 mm, glimmend, bruin borststuk en brede gele banden op het achterlijf. Lijkt wat op onze hoornaar. Oorspronkelijk trekker uit het zuiden van Europa, maar inmiddels ook overblijvend. Wel zijn er nog steeds veel trekkers, meest vrouwtjes. Te vinden in tuinen, parken en bossen. Ze bezoeken vooral schermbloemen en bijvoorbeeld vlinderstruik. De larven leven van afval en dode larven in wespennesten van papierwespen en hoornaars. Ze verpoppen in het (verlaten) wespennest. Eén generatie.

Gewone rode bladloper (*Xylota segnis*) is 10 – 13 mm groot, heeft een bronskleurige borststuk, oranjerood op de rugplaatjes en een zwart gezicht. De achterdijen hebben grote doorns. Ze zijn te vinden op zonnige plekken op bladeren en dood hout in parken, bossen en tuinen. Loopt daar heen en weer of vliegt snel naar een andere plek, zweven doen ze haast niet. De larve leeft van en in dood hout, achter schors en rottende plantendelen. Heeft twee, soms drie generaties.

Gewone pendelvlieg (*Helophilus pendulus*) heeft zwarte en gele lengtestrepen op het borststuk. Het achterlijf heeft zwarte, gele en grijze vlekken. Het is een van de grotere zweefvliegen, 11 – 13 mm. Deze soort heeft een donkere streep midden op de kop. Dat is een van de kenmerken waarmee deze zich onderscheidt van andere pendelvliegen. De citroenpendelvlieg (*Helophilus trivittatus*) heeft op die plek een gele streep. Ook het kleurpatroon van de pootjes is kenmerkend. Het beste is dit te ontdekken door een foto te maken en thuis op te zoeken hoe het kleurpatroon eruit hoort te zien.

